

Oznamování nekalého jednání a ochrana jeho oznamovatelů

Sborník k mezinárodnímu workshopu

Lenka Franková

*Projekt na posílení systému boje
proti korupci a praní špinavých peněz
v České republice*

Oznamování nekalého jednání a ochrana jeho oznamovatelů

8. prosince 2014, Lichtenštejnský palác, U Sovových mlýnů 506/4, Praha 1

Sborník k mezinárodnímu workshopu

Lenka Franková

Za pomoci Norských grantů a Grantů EHP přispívá Norsko ke stírání sociálních a ekonomických rozdílů a posilování bilaterálních vztahů s přijímajícími státy v Evropě. Norsko úzce spolupracuje s EU na základě Dohody o Evropském hospodářském prostoru (EHP).

V období 2009-14 je norský příspěvek ve výši 1.7 bilionů €. Granty mohou čerpat nevládní organizace, výzkumné a akademické instituce i veřejný a soukromý sektor ve dvanácti nejnovějších členských zemích EU, Řecku, Portugalsku a Španělsku. Součástí grantů je i široká spolupráce s norskými subjekty a příslušné aktivity mohou být implementovány až do roku 2016.

Klíčovými oblastmi podpory jsou ochrana životního prostředí a klimatické změny, výzkum a stipendia, občanská společnost, zdraví a děti, rovnost pohlaví, spravedlnost a kulturní dědictví.

Obsah

Úvodní slovo	4
V rámci prací na studii byl zajištěn překlad výše uvedených doporučení Rady Evropy pro legislativní rámec ochrany oznamovatelů. Oba materiály jsou volně k dispozici na webových stránkách projektu www.cz10.cz	4
Příspěvky vybraných expertů	5
Ochrana whistleblowerů z pohledu neziskových organizací	5
Radka Pavlišová: Whistleblowing se týká každého z nás.	5
Lenka Franková: Podpora oznamovatelů z pohledu neziskové organizace Oživení.	9
Petr Soukenka: Ochrana oznamovatele v praxi NFPK.	13
Možné funkce Centra pro oznamovatele – whistleblowery v České republice	16
Slovo závěrem	20

Úvodní slovo

U příležitosti Mezinárodního dne boje proti korupci se 8. prosince 2014 v Lichtenštejnském paláci v Praze uskutečnil mezinárodní workshop na téma Oznamování nekalého jednání a ochrana jeho oznamovatelů. Problematiku oznamování nekalého jednání, jakožto klíčového nástroje předcházení, odhalování a stíhání korupce, v Praze okomentovali čeští i zahraniční odborníci.

Cílem workshopu bylo za přispění odborníků z exekutivy, akademické sféry, neziskového sektoru a Rady Evropy získat informace a zkušenosti týkající se problematiky whistleblowingu a současně nahlédnout na toto téma z perspektivy Doporučení Rady Evropy o whistleblowerech, které stanovuje základní standardy legislativního rámce pro ochranu oznamovatelů¹.

Čtenáři sborníku budou mít nyní možnost seznámit se se shrnutím vybraných příspěvků, které experti na workshopu přednesli. Workshop byl organizován ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu Jiřím Dienstbierem, Úřadem vlády ČR a Finančním analytickým útvarem Ministerstva financí v rámci Projektu CZ10 „Projekt na posílení boje proti korupci a praní špinavých peněz v České republice“ financovaného z Norských fondů: 2009-2014.

Vedle toho je sborník doplněn o závěry studie *Možné funkce Centra pro oznamovatele – whistleblowery v České republice*, která přináší informace o vybraných relevantních mezinárodních zkušenostech se zřízením institucí zaměřujících se na problematiku ochrany oznamovatelů. Čtenáři tohoto materiálu budou seznámeni s hlavními doporučeními pro vládu ke zřízení centra pro oznamovatele nekalého jednání v České republice.

V rámci prací na studii byl zajištěn překlad výše uvedených doporučení Rady Evropy pro legislativní rámec ochrany oznamovatelů. Oba materiály jsou volně k dispozici na webových stránkách projektu www.cz10.cz

¹ Doporučení CM/Rec (2014)7 o Ochráně oznamovatelů. Originál textu dostupný z: <http://bit.ly/1TvGkFU>

Příspěvky vybraných expertů

Ochrana whistleblowerů z pohledu neziskových organizací

Radka Pavlišová: Whistleblowing se týká každého z nás.

Transparency International ČR, Radka Pavlišová (v současnosti zástupkyně Okresního státního zastupitelství Louny),

V posledních letech se i v České republice začíná otevírat širší debata o whistleblowingu. Jde o téma, které vyvolává značné emoce, jak se ukázalo i při diskuzích o potřebě či nepotřebě ucelené právní úpravy této problematiky. Přestože diskutující – v debatách odborných i laických – často nemají zcela jasno, co přesně pojmy whistleblowing a whistleblower označují, převažuje u nich silně negativní postoj k samotné představě člověka, který „vynáší informace“. Informátoři, donašeči, práškači, udavači, v lepším případě potíživé nebo bojovníci s větrnými mlýny... Negativně zabarvená označení pro lidi, kteří upozorňují na problémy, svědčí o silné tendenci takovým jednáním spíše opovrhovat. Na straně potenciálních whistleblowerů se povědomí o tomto nelichotivém vnímání jejich úsilí o nápravu nepravostí přidává k obavám z možných postihů a odvetných opatření, takže se mnozí raději rozhodnou mlčet.

Na obou stranách se přitom ztrácí to podstatné: skutečnost, že větší využívání whistleblowingu by mohlo významně přispívat k odhalování a odstraňování nekalého jednání a nezákonných praktik ve veřejném i soukromém sektoru.

Transparency International ČR a whistleblowing

Transparency International ČR provozuje od roku 2005 právní poradnu, která poskytuje poradenství občanům, kteří se setkali s korupcí, a pomoc oznamovatelům korupce a jiných závažných nekalých praktik na pracovišti – tzv. whistleblowerům. V roce 2009 přivedla Transparency International ČR whistleblowing jako nové téma do České republiky. Od té doby iniciujeme diskuze za účelem osvěty k této problematice. Získali jsme řadu zkušeností jak z oblasti možné legislativní i nelegislativní úpravy whistleblowingu, tak z oblasti poskytování komplexní podpory whistleblowerům. Transparency International ČR tak výrazně přispívá k rozšíření významu whistleblowingu a k debatám o nutnosti právní ochrany oznamovatelů.

V roce 2013 jsme v rámci projektu Maják v moři korupce podporovaného dotačním programem Ministerstva vnitra zřídili Whistleblowerské centrum TI, které reagovalo na potřeby oznamovatelů nekalého jednání a na poptávku po službách, které může Transparency International ČR, díky svým zkušenostem v dané oblasti a kontaktům na klíčové instituce, nabídnout. Poradenství poskytované v rámci Whistleblowerského centra TI do určité míry nahrazuje absenci institucionální podpory whistleblowingu. Potřebnost této služby potvrzují nejen výsledky výzkumů, z nichž jednoznačně vyplývá vyšší ochota k oznámení závažného nekalého jednání, má-li se whistleblower na koho obrátit, ale především narůstající počet našich klientů i postupně vznikající další organizace a projekty věnované podpoře oznamovatelům.

Podstata whistleblowingu

Pojem whistleblowing označuje proces odhalení nekalého jednání v určité organizaci prostřednictvím poskytnutí informace osobám nebo institucím, jež mohou oznamovanou skutečnost prověřit a případně zakročit. V této souvislosti je třeba upozornit, že mnohdy bývá whistleblowing nesprávně ztotožňován pouze se samotným oznamovacím procesem a nikoliv již s prověřením poskytnuté informace. Právě možnost předat informace někomu, kdo má pravomoc předmětnou věc řešit a autoritativně vynutit docílení nápravy, je ale podstatná, whistleblower totiž obvykle nedisponuje žádnými pravomocemi, jež by mu umožňovaly proti nekalému jednání zakročit.

Největší překážkou v řešení problematiky whistleblowingu je nepochopení toho, kdo je whistleblower. Není to člověk, který by chodil a cíleně hledal informace. Spíše jde o člověka, který se náhodou ocitne v situaci, kterou musí nebo by měl nějak řešit. Zda ji nakonec řešit bude, závisí na mnoha okolnostech.

Pokud se máme pokusit o definici whistleblowera, můžeme říci, že je to člověk, který má privilegovaný přístup k informacím o činnosti organizace, v níž působí (tj. má informace, ke kterým se nikdo zvnějšku nedostane), a upozorní na závažná nekalá jednání, která mohou ohrožovat či poškozovat veřejný zájem.

Slovo whistleblower vzniklo ze slovního spojení *blow the whistle*, doslovně zapískat na píšťalku, přeneseně upozornit na nějakou nepravost. Nejužívanější český ekvivalent pro tento anglický výraz je oznamovatel.

Činnost Whistleblowerského centra TI

Whistleblowerům poskytujeme dlouhodobou, komplexní pomoc a podporu. Každý případ podrobíme důkladné analýze, jejímž cílem je nalezení co nejefektivnějšího a zároveň nejméně rizikového řešení. Společně s whistleblowerem si vyjasníme podstatná fakta týkající se případu, vyhodnotíme typ nekalého jednání včetně toho, do jaké míry je oznamovatel schopen podložit své podezření důkazy. Současně whistleblowera upozorníme na potenciální rizika spojená s příslušnou variantou řešení. Výsledkem analýzy je doporučení nejvhodnější strategie, kterou by měl whistleblower zvolit, konečné rozhodnutí je však pouze na něm, neboť je to právě whistleblower, kdo v souvislosti s oznámením nekalého jednání může čelit odvetným opatřením.

Pokud to whistleblower potřebuje, pomůžeme mu po právní stránce zformulovat oznámení a doporučíme, kam jej podat.

Neproзраzení a ochrana identity je pro řadu whistleblowerů stěžejním důvodem, proč se k oznámení odhodlají. Proto, je-li to možné a žádoucí, vstupujeme do případu svým vlastním jménem, aniž by došlo ke zveřejnění identity whistleblowera.

Naše zkušenosti ukazují, že obzvláště ve veřejné správě se pohybuje mnoho lidí, kteří vědí o trestněprávním jednání v jejich okolí. Rádi by s tím něco udělali, ale na policii sami jít nechtějí. V takových případech působíme v roli zprostředkovatele, kdy se naším prostřednictvím podezření

k policii dostane včas, což umožňuje průkazné zaznamenání trestné činnosti. Sofistikovaně páchaná korupce se totiž velmi špatně vyšetřuje zpětně, policisté se bez informací zevnitř neobejdou.

Limity poradenství

Jsme nevládní organizace a tudíž námi poskytované poradenství má své limity, a proto si od takového poradenství nelze slibovat nespílitelné a mít nereálná očekávání.

Předně je třeba mít na paměti, že nevládní organizace nedisponují žádnými speciálními pravomocemi, nemohou tedy případ samy vyšetřovat, ani ukládat sankce. Nevládní organizace informace získané od whistleblowerů a z veřejných zdrojů dále analyzují a na základě zkušeností disponují odborným know-how, jak s těmito informacemi dále naložit. Nemohou však zaručit, že případ bude příslušnými orgány veřejné moci důkladně prověřen a že z jednání odpovědných osob budou vyvozeny patřičné důsledky.

Pokud jde o limity poradenství poskytovaného nevládní organizací, lze shledat poměrně značné rozdíly mezi oznamovatelem z veřejného sektoru a oznamovatelem ze sektoru soukromého. Základní nástroje, jež nevládní organizace ke své práci používá, představují informace z veřejných zdrojů. Soukromé subjekty však nejsou povinny informace poskytovat, a možnosti, jak se k informacím potřebným pro řešení případu vlastním jménem organizace legálně dostat, jsou tímto značně omezené. Pokud whistleblower není ochoten se do takového případu aktivně zapojit, stává se, že řešení jím oznamovaného podnětu „zkrachuje“ z důvodu důkazní nouze.

Význam poradenství

Výhodou odborného poradenství poskytovaného nevládní organizací je dlouhodobá, komplexní podpora, která kromě právních rad whistleblowerům poskytuje i určitou psychickou oporu v nelehké životní situaci.

Za současné situace v České republice, kdy neexistuje potřebná legislativní ochrana ani institucionální podpora, hrají poradny nevládních organizací zásadní roli při zajišťování podpory whistleblowerů. Mnohdy bývají iniciátorem „akce“: motivují a podporují whistleblowera, aby byl informace ochoten poskytnout, a to co nejdříve, tj. v době umožňující účinný zásah orgánů činných v trestním řízení. Jindy slouží jako prostředník, resp. ochránce identity oznamovatele, tím, že umožňují podání anonymního oznámení, případně možnost komunikovat s policií bez nutnosti sdělení identity oznamovatele.

Odborné poradenství má pro whistleblowera největší přínos, pokud whistleblower poradce kontaktuje co nejdříve, ideálně ještě předtím, než cokoliv podnikne. V této fázi jsou poradny schopné zajistit provedení relevantních kroků ve správném pořadí. Včasná konzultace s nezávislými odborníky rovněž předejde ukvapenému rozhodnutí, které může vést k jednání, jež nejenže nepovede k vyřešení situace, ale navíc uvrhne whistleblowera do pastí odvetných opatření, z nichž mnohdy není úniku.

Smyslem existence poradenských center je alespoň částečně vyrovnat rozložení sil, protože whistleblower je nepochybně ve slabší pozici než ten, na jehož jednání poukazuje.

Pochopení whistleblowingu

Nedůležitějším faktorem ovlivňujícím situaci oznamovatele je celkový společenský kontext, tj. jak na oznamovatele společnost nahlíží, zda jeho jednání akceptuje a považuje jej za společensky přínosné, nebo jeho jednání odsuzuje a oznamovatele považuje za donašeče, potížístu, v lepším případě za podivína bojujícího s větrnými mlýny.

V této souvislosti je třeba otevřeně prodiskutovat argumenty, obavy i předsudky související s otázkou, zda a proč je důležité oznamovatele chránit. Prošetření závažných nekalých jednání a zabránění negativním důsledkům plynoucím z takových jednání je nepochybně ve veřejném zájmu, společnost je oprávněna být informována o závažných nekalých jednáních. Toto jsou základní aspekty whistleblowingu, jež zohledňují všechny stávající legislativní i nelegislativní úpravy. Jsou však tyto aspekty, jež určují, na ochraně kterých oznámení má společnost zájem, zároveň i hlavním důvodem existence právní úpravy? Je intenzita právní ochrany základním faktorem při rozhodování oznamovatele, jak se zjištěnými informacemi naloží? Může zákonná ochrana pro oznamovatele zajistit skutečně bezpečnou alternativu k mlčení? A co když naopak někdo zákonné ochrany zneužije?

Zkusme na whistleblowing nahlížet z jiné perspektivy než z perspektivy trochu odtažitého veřejného zájmu. Podívejme se na něj očima potenciálního oznamovatele a jeho nejbližšího okolí. Než oznamovatel dospěje k nějakému rozhodnutí, musí si zodpovědět řadu zásadních otázek, přičemž obvykle zjišťuje, že bezpečná alternativa k mlčení neexistuje. Oznamování nekalých praktik je složitý a osamělý proces. Cílem ochrany je oznamovateli jeho situaci usnadnit.

Oznamovatelé k nám nepadají z Vesmíru a nikdo z nich se jako oznamovatel nenarodil a ani se netoužil stát jakousi „whistleblowerskou celebritou“. Oznamovatele bychom měli podporovat ani ne tak proto, že si to žádá veřejný zájem, spíše proto, že každý z nás se může ocitnout v této nelehké situaci, kdy bude potřebovat pomoc. Dále je třeba si uvědomit, že svým jednáním oznamovatel také může pomoci nám.

Zamýšlejme se tedy nad problematikou whistleblowingu prizmatem potřeby podpory a ochrany oznamovatelů a nehedejme důvody, proč oznamovatele nechránit. Kvalitní legislativní úprava whistleblowingu se může hodit každému z nás.

Autorka vystudovala Pedagogickou fakultu Univerzity Hradec Králové a Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Během studia práv a po absolutoriu pracovala nejprve v advokátní kanceláři, poté v soudnictví, kde získané pracovní zkušenosti završila složením odborné justiční zkoušky. V Transparency International ČR pracovala od roku 2010.

Lenka Franková: Podpora oznamovatelů z pohledu neziskové organizace Oživení.

Oživení, o. s. Lenka Franková,

Východisko

Spolek Oživení vznikl v roce 1997. Od počátku se věnovalo propagaci a rozvoji udržitelné dopravy. Od roku 1999 se v rámci programu Bezkorupce.cz zabývá systematickým odhalováním střetu zájmů a korupce ve veřejné správě a zvyšováním transparentnosti veřejného sektoru. V této oblasti se věnujeme monitorování případů střetu zájmů a korupce a následně informování veřejnosti, přípravě systémových opatření včetně ovlivňování legislativy, a v neposlední řadě šíření protikorupčního know-how. Naším cílem je transparentní a odpovědná správa věcí veřejných a hájení demokratických principů. Pro dosažení tohoto cíle jsou naše aktivity zaměřeny na analytickou činnost, síťování občanských aktivistů, watchdog a protikorupční poradenství. V roce 2013 naše organizace upustila od programu Udržitelné dopravy a stala se svým zaměřením ryze protikorupční organizací.

Whistleblowing (*vzhledem k deficitu pojmového aparátu, bude dále anglický pojem whistleblower nahrazován pro přehlednost pojmem oznamovatel) je jedním z nejvýznamnějších nástrojů ochrany veřejného zájmu, vedoucím k odhalování a prevenci podvodného jednání a korupce ve veřejné správě i soukromých firmách, který může vést k úspoře či záchraně nemalých veřejných prostředků, zajištění bezpečnosti či dokonce záchraně lidských životů. Jedná se o aktivní oznámení konkrétní nekalé praktiky odehrávající se (zpravidla) na pracovišti. Zaměstnanci se o nekalých jednáních dozvídají mezi prvními a mohou na ně upozornit. Přínos oznamovatelů v odhalování korupce i jejímu předcházení je nesporný.

V průzkumu hospodářské kriminality provedeném společností PricewaterhouseCoopers Global, 23 procent respondentů, kteří ve společnostech čelili závažné hospodářské trestné činnosti, uvedlo, že jednání byla odhalena pomocí systému pro oznamovatele (anonymní linkou, helplines, atp.) nebo nahlášením uvnitř organizace (PWC 2014). Výzkum provedený KPMG ukazuje, že mezi případy hospodářské kriminality z celkových 596 analyzovaných, 19 procent případů bylo odhaleno oznamovateli (KPMG 2014). I Česká republika již zná příklady, kdy oznámení vedlo k odhalení trestné činnosti a jejímu následnému potrestání².

Oznamovatelé nekalých jednání čelí v drtivé většině případů odplatě za svá jednání a česká společnost se k jejich rozhodnutí staví minimálně rozpačitě - většinou ve škále od negativního vnímání oznamovatelů jako práškačů, přes jistou dávku pohrdání a značkování oznamovatelů za blázny, až po případy glorifikace oznamovatelů za hrdiny. Tuto skutečnost v nedávné době potvrdila například případová analýza 40 případů oznamovatelů v zemích Visegrádské čtyřky a Estonska (Oživení, 2014).

V tuzemsku byl již vytvořen věcný návrh a následně paragrafové znění předpisu na ochranu

² např. <http://www.ceskatelevize.cz/zpravodajstvibrno/zpravy/216661-byvaly-tajemnik-krejcir-byl-odsouzen-k-rocnimu-vezeni/>

oznamovatelů, přičemž až posléze tento návrh částečně aktivoval odbornou veřejnost, aby se problematikou oznamovatelů začala zabývat a podrobila jej diskusi (např. publikace Whistleblowing, Pichrt, Jan, 2013). Návrh nakonec nebyl ani předložen vládě, částečně pro odchod iniciátorky, tehdejší místopředsedkyně vlády Karolíny Peake. Současná vláda v aktuální koncepci boje s korupcí a akčním plánu na rok 2015 formulovala naopak jako jednu ze čtyř priorit vládního boje s korupcí legislativní řešení ochrany oznamovatelů korupce.

Přestože v současné chvíli neexistuje konkrétní legislativní představa a oblast ochrany oznamovatelů není v plánu legislativních prací vlády na rok 2015, není možné rezignovat na pomoc oznamovatelům ve stávajících podmínkách. Nezisková organizace Oživení řeší ochranu oznamovatelů na několika úrovních v rámci: individuálního poradenství, systémových doporučení, advokační činnosti, vzdělávání a osvěty.

Právní poradenství

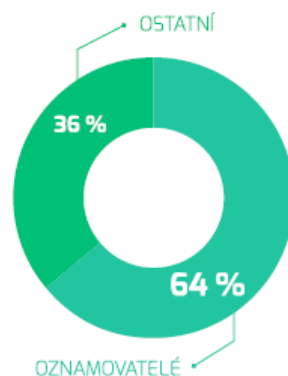
Oživení poskytuje oznamovatelům profesionální pomoc advokátů od roku 2011, kdy začalo provozovat Protikorupční linku 199, zřizovanou Ministerstvem vnitra. Po ukončení provozu linky v roce 2012 i nadále poskytujeme právní pomoc oznamovatelům nekalých jednání s korupčním potenciálem. V roce 2011 bylo přes protikorupční linku přijato 621 relevantních podnětů, v roce 2012 se na nás obrátilo celkem 140 subjektů, v roce 2013 pak 356 subjektů.

Právní poradna Oživení přijímá podněty týkající se korupce především emailem poradna@oziveni.cz, popřípadě dalšími způsoby, například osobním kontaktem, poštou, z tisku apod. Právní poradna je pro oznamovatele často prvním kontaktním místem, když se potřebují zorientovat, jak dál postupovat. Dále je jim nabídnuta konkrétní pomoc při řešení jejich kauzy, případně zpracováno patřičné podání. Taktéž je jim poskytnuta asistence při medializaci jejich případu, pokud je to žádoucí, či leckdy jediná cesta, jak na problém upozornit.

V letech 2011-2012 oznamovatelé tvořili převážnou část osob, které bylo poskytováno rozšířené právní poradenství - zahrnující zejména prostudování poskytnutých podkladů ze strany oznamovatele, vypracování základní právní analýzy případu a doporučení postupu v konkrétní věci. V dalších letech se jednalo o osoby v řádu desítek osob.

Právní poradna Oživení se osvědčila jako efektivní nástroj pomoci, je ovšem třeba mít na paměti, že jejím primárním zaměřením je poradenství ve věcech korupčních jednání. Nekalá jednání zahrnují široké spektrum dalších oblastí, kterým se blíže nevěnujeme.

Zastoupení oznamovatelů mezi podněty s poskytovaným rozšířeným poradenstvím

Zdroj: studie Ochrana oznamovatelů (whistleblowerů): analýza zpracovaná pro účely vzniku nové právní úpravy v ČR, (Oživení, 2012).

Systémová doporučení, advokační činnost

Analytická činnost vnáší do celého problému světlo reflektující jak současný stav ochrany oznamovatelů, tak návrhy možných řešení, bohužel, zatím bez výraznější odezvy zákonodárců. Výjimku pak tvoří zakotvení minimální ochrany oznamovatelů v zákoně o státní službě³. Jedná se taktéž o důležitý zdroj řešení uvedené problematiky v zahraničí.

V roce 2012 jsme například zpracovali publikaci Ochrana oznamovatelů (whistleblowerů): analýza zpracovaná pro účely vzniku nové právní úpravy v ČR, (2012).

Publikace předkládá ucelený soubor doporučení pro samostatnou právní úpravu ochrany oznamovatelů. Vychází zejména z analýzy některých dílčích institutů v české legislativě, jež s ochranou oznamovatelů souvisejí, a především z porovnání zahraničních úprav s důrazem na příklady dobré praxe, které by bylo možno implementovat také u nás.

Následně jsme v květnu 2014 zpracovali hloubkovou analýzu osobních zkušeností oznamovatelů v ČR na Slovensku, v Maďarsku, Polsku a Estonsku na základě 40 osobních rozhovorů, na základě kterých jsme doporučení revidovali.

Analýza přinesla velmi alarmující závěry, když ze 40 oznamovatelů, pouze jediný nebyl předmětem následné odplaty za své jednání. Navržena byla následující doporučení:

- Zákonná úprava ochrany oznamovatelů by v první řadě měla definovat pojmy whistleblowing a oznamovatel. Měla by se týkat oznamovatelů jak z veřejného, tak i soukromého sektoru a neměla by se omezovat jen na zaměstnance.
- Měly by být zavedeny efektivní interní a externí mechanismy oznámení. Způsob podání oznámení musí být jasně funkčně nastaven a zajišťovat také objektivní a nezávislé šetření. V případě mechanismů v rámci organizace se nabízí zavedení interního ombudsmana. Toto opatření je nezávislé na legislativě.
- Podporujeme ustanovení instituce, která bude za šetření případů zodpovídat, minimálně v rovině koordinace různých institucí a spolupráce s oznamovatelem v průběhu šetření. Nemusí se nutně jednat o vytvoření zcela nové instituce, ale např. o rozšíření stávajících pravomocí a kapacit veřejného ochránce práv.
- Ochrana oznamovatele by měla být rozsáhlá a pokrývat různá odvetná opatření i systém kompenzací.
- Veřejná informační kampaň by měla podpořit koncept vnímání whistleblowingu jako možnosti ochrany veřejného zájmu, veřejných prostředků i způsobu účasti na správě věcí veřejných.

³ <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-234#p205-1-d>

Zástupci Oživení se snaží uvedená doporučení prosazovat i v rámci aktuálních (ne)legislativních příležitostí, aktuálně například jako člen Pracovní komise předsedy Rady vlády pro whistleblowing.

Vzdělávání a osvěta

Společenské vnímání, strach z odvetných opatření v kombinaci s nedostatečnou právní ochranou znamená, že mnoho potenciálních oznamovatelů se rozhodne mlčet.

Široká veřejnost má často zkreslené představy o tom, kdo je oznamovatel, zejména pak panují pochybnosti o jejich motivaci. Veřejnost vnímá oznamovatele prostřednictvím mediálně exponovaných kauz, které ovšem zdaleka nepostihují širokou škálu oznamovaných jednání, která nemusí dosahovat výhradně (např. ekonomicky) závažné intenzity. K veřejnosti se také nedostane řada případů, kdy jednání oznamovatele fungovalo preventivně, tzn. např. ke škodě nakonec nedošlo - případ se tudíž stává mediálně neatraktivním, veřejnost se o něm nedozví.

V této oblasti se snažíme především šířit povědomí o případech oznamovatelů, ať již podrobným popisem kauz nebo jejich medializací (při důsledném respektování práni oznamovatele a zvážení dopadů medializace). Aktivity zvyšující povědomí veřejnosti shledáváme jako klíčové.

Současně provádíme školení pro zástupce veřejného sektoru, jakož i soukromého – například v oblasti nastavení interních mechanismů oznámení (help lines, otevřených linek) uvnitř soukromých společností.

Shrnutí

Neziskové organizace představují důležitý subjekt, který v některých případech budí v oznamovateli vyšší důvěru než státní instituce. Dle výsledků zmiňované analýzy se 40 oznamovatelů, neziskové organizace či média využila více než polovina oznamovatelů. Neziskové organizace v rámci svých možností v některých případech oceňují jednotlivce, za jejich jednání a odvahu⁴.

Zdá se, že média a neziskové organizace částečně suplují roli nefunkčních mechanismů na pracovišti i mimo něj, nicméně jejich možnosti, jak podpory vyšetření případu, tak oznamovatele, jsou omezené. Je třeba brát v potaz omezený rozsah služeb, které mohou neziskové organizace pokrýt s odkazem na jejich personální a finanční možnosti, které jsou nejčastěji závislé na soukromých donorech a jejich prioritách podpory.

Klíčovou roli neziskového sektoru lze shledávat v poskytování okamžitého poradenství pro oznamovatele a zajištění jeho ochrany a důvěrnosti oznámení. Získané zkušenosti pak organizace uplatňují jak ve vzdělávání a osvětě veřejnosti, tak v advokačních činnostech.

Za současné situace jsou neziskové organizace nepostradatelným útočištěm pro oznamovatele, neboť státní orgány prozatím hrají spíše pasivní roli těch, kdož samozřejmě činnost oznamovatelů po odhalení závažných kauz před veřejností kvitují, avšak pomocnou ruku zpravidla neumí podat.

⁴ České republice uděluje Cenu za odvahu Nadační fond proti korupci. Na Slovensku udílí nefinanční cenu „Aliancia fair-play“ cenu Biela Vrana jako ocenění společensky přínosnému a odvážnému občanskému činu. Cenu od roku 2008 obdrželo 19 „bielych vran“, mezi nimi občanští aktivisté i oznamovatelé. Dále na Slovensku existuje cena Ďurka Langsfelda, která zahrnuje finanční ohodnocení.

Každý z nás se může velmi snadno ocitnout v situaci oznamovatele nekalých jednání, proto je vysoce aktuální a žádoucí změnit současnou neutěšenou situaci, kdy jsou oznamovatelé leckdy oprávněně nazýváni „kamikaze“

Použité zdroje:

- Franková L., Petráková L., O nás s námi - Ochrana oznamovatelů (whistleblowerů) v české realitě a ve srovnání s dalšími zeměmi, (2014). Dostupný z: bit.ly/1oOLSsi
- Kolektiv autorů Oživení o. s., Ochrana oznamovatelů (whistleblowerů): analýza zpracovaná pro účely vzniku nové právní úpravy v ČR, (2012). Dostupný z: <http://bit.ly/1l746CO>
- Právní poradna Oživení
- WORTH, M. Whistleblowing in Europe: legal protections for whistleblowers in the EU. Transparency International, (2013). Dostupný z: <http://bit.ly/1oLqfnv>

Autorka absolvovala Policejní akademii ČR, obory bezpečnostně právní studia; policejní management a kriminalistika. Při svém studiu se věnovala zejména trestnímu právu, konkrétně trestněprávní úpravě úplatkářství. Od roku 2011 spolupracuje se spolkem Oživení, kde nejprve působila jako operátorka protikorupční linky 199, od roku 2012 pak v právní poradně Oživení se zaměřením zejména na svobodný přístup k informacím. Je spoluautorkou publikace O nás s námi - Ochrana oznamovatelů (whistleblowerů) v české realitě a ve srovnání s dalšími zeměmi, (2014). Je členkou Pracovní komise předsedy Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí k whistleblowingu.

Petr Soukenka: Ochrana oznamovatele v praxi NFPK.

ředitel Nadačního fondu proti korupci, Petr Soukenka

Úvod - představení Nadačního fondu proti korupci

Nadační fond proti korupci byl založen v roce 2011 podnikatelem Karlem Janečkem, hercem a moderátorem Janem Krausem a podnikatelem Stanislavem Bernardem. Předmětem činnosti fondu jsou čtyři základní okruhy aktivit:

- realizace vlastní investigativní činnosti,
- podpora oznamovatelů,
- udělování nadačních příspěvků a
- legislativní aktivity.

NFPK každým rokem uděluje Ceny za odvalu lidem, kteří se nebáli postavit se proti korupčnímu jednání nebo proti nehospodárnému vynakládání veřejných prostředků. Za období existence Fondu bylo uděleno 10 Cen za odvalu, které jsou spojeny s vyplacením finanční odměny. Deseti oceněným byla vyplacena celková částka 2,3 mil. Kč.

NFPK v období 2011-2014 vyplatil na nadačních příspěvcích (grantech) celkovou částku přibližně 7 mil. Kč.

Fond je financován výhradně z darů soukromých subjektů. Doposud Fond nečerpal žádné státní nebo jiné dotace, ani nebyl příjemcem žádných grantů nebo veřejných prostředků.

Ochrana oznamovatele v praxi NFPK

NFPK vnímá ochranu oznamovatelů jako dlouhodobý a komplexní proces. Oznamovatel je z pohledu NFPK člověk, který se na Fond obrací s vírou, že se mu dostane profesionální pomoci či rady. Od okamžiku, kdy oznamovatel sdělí svůj příběh, a tento příběh je vyhodnocen, jako příběh spadající do působnosti Fondu, je osud oznamovatele do jisté míry v rukou NFPK. Zásadně je nutné respektovat pravidlo, že zájem oznamovatele je nadřazen zájmům Fondu, tzn., že může nastat situace, kdy oznamovatel v určité fázi vývoje svého příběhu zvolí řešení, které nekoresponduje s postojem a představami Fondu. Doposud bylo toto pravidlo respektováno jak správní radou, tak donátory.

Dosavadní zkušenost také dokazuje, že rozhodování a uvažování oznamovatele se vyvíjí v závislosti na řadě okolností, mimo jiné také na způsobu komunikace oznamovatele s konkrétním zaměstnancem Fondu. Vztah oznamovatele s kontaktní osobou z Fondu je velmi osobní a citlivá věc. Navíc se mnohdy jedná o proces trvající několik měsíců až let.

NFPK poskytuje oznamovatelům zejména bezplatné právní služby a poradenství. Tyto služby jsou poskytovány jednak v rámci kauz, které oznamovatel sám řeší, tak i v rámci ochrany samotného oznamovatele v případě, že mu např. hrozí výpověď ze zaměstnání nebo je proti němu vedeno trestní stíhání. Pro příklad lze uvést dva držitele Ceny za odvalu Františka Mráčka a Jiřího Chytila. Panu Mráčkovi byly poskytnuty finanční prostředky na právní služby, které byly spojené s podáním žaloby na neplatnost výpovědi ze zaměstnání. Panu Chytilovi byly poskytnuty finanční prostředky na pokrytí právních služeb spojených s jeho trestním stíháním v kauze Opencard.

Na základě interních pravidel je vybraným oznamovatelům udělována každým rokem Cena za odvalu, která má morální rozměr, ale je také doprovázena finanční odměnou. Všichni ocenění použili většinu obdržných finančních prostředků na pokrytí nákladů spojených např. s ukončením zaměstnaneckého poměru nebo nákladů na právní služby ve věcech pracovně-právních nebo trestních.

Fond také zajišťoval fyzickou/osobní ochranu oznamovatelů, neboť existovala důvodná obava, že by mohl být ohrožen jejich život nebo život jejich rodinných příslušníků. Je nepochybně pravdou, že v těchto případech je nezpochybnitelná role policie. Ta je ovšem vázána zákonnými omezeními, kdežto Fond je schopen reagovat velmi pružně a efektivně. Fond je omezen pouze finančními náklady, které jsou s fyzickou ochranou spojené. Nutno dodat, že tyto náklady jsou značné, proto jsou tyto situace naprosto výjimečné.

NFPK je také v případě nutnosti, schopen zajistit ubytování a přestěhování oznamovatele vč. jeho rodiny do doby, než tuto úlohu převezmou orgány činné v trestním řízení.

V neposlední řadě Fond funguje jako prostředník mezi oznamovatelem a orgány činnými v trestním řízení, neboť nedůvěra v tyto orgány je ze strany oznamovatelů stále ještě velmi vysoká. Fond v podstatě garantuje, že se oznamovatel nestane předmětem nějakých podivných aktivit příslušníků policie.

NFPK má zaveden systém řízení bezpečnostních rizik, který by měl snižovat rizika spojená s narušením důvěrnosti zejména identit oznamovatelů v případech, kdy je taková ochrana odůvodněná nebo je požadována oznamovatelem.

Závěr

Na základě dosavadních zkušeností se předpokládá, že i kdyby se v ČR podařilo problematiku ochrany oznamovatelů legislativně zakotvit a to takovým způsobem, který by bylo možné označit za dokonalý, tak přesto nelze očekávat nějaký zásadní nárůst počtu odvážných lidí. Důvodů pro takovou prognózu je celá řada, např. obecné označování těchto lidí za „práskače“, historické a sociální konsekvence, pohodlnost, strach, lhostejnost atd.

Zároveň se domnívám, že pakliže v budoucnu bude ze strany státu zřízen orgán (např. centrum pro oznamovatel), který bude kontaktním místem pro oznamovatele je nutno počítat s tím, že efektivní fungování takového orgánu bude závislé zejména na důvěryhodnosti takové instituce. Obecná nedůvěra ve státní orgány je velmi vysoká a prakticky neexistuje žádný státní orgán, který by se dlouhodobě těšil důvěře občanů. Výjimkou je pouze Veřejný ochránce práv.

Autor je ředitelem a analytikem Nadačního fondu proti korupci. Vystudoval strojní fakultu ČVUT v Praze. Pracoval v ozbrojených složkách a ve zdravotní pojišťovně, kde se věnoval řízení bezpečnostních rizik. Stál u zrodu fondu, který nyní řídí.

Možné funkce Centra pro oznamovatele – whistleblowery v České republice

Stručné závěry stejnojmenné studie autorů Anny Myers (expertka Rady Evropy) a Petra Leyera (Transparency International ČR)

Cílem studie Možné funkce Centra pro oznamovatele – whistleblowery v České republice (dále jen „studie“), která vznikla v návaznosti na předcházející prosincový workshop a má sloužit jako podpůrný materiál pro Úřad vlády při debatách o legislativním a institucionálním ukotvení ochrany oznamovatelů v České republice, bylo zhodnocení klíčových aspektů a návrh doporučení pro založení centra pro oznamovatele na základě analýzy současné legislativní a institucionální podpory oznamovatelů nekalých jednání ve veřejném a soukromém sektoru. Následující text stručně shrnuje hlavní zjištění autorů studie.

Podkladem pro předkládaná doporučení byla autorům studie aktuální situace ochrany oznamovatelů v ČR. V současné době v České republice neexistuje žádný právní předpis, který by problematiku whistleblowingu komplexně upravoval. Ochrany oznamovatelů se částečně dotýkají ustanovení např. v zákoníku práce, trestního řádu a některých dalších předpisů. Například zákoník práce garantuje zaměstnanci spravedlivé zacházení, trestní zákoník zase stanoví povinnost ohlašovat trestné činy, vč. těch spojených s korupcí.

Od roku 2014 je účinné nařízení vlády, jehož účelem je stanovit pravidel pro ochranu státních zaměstnanců, kteří učinili oznámení o podezření ze spáchání protiprávního jednání a rovněž stanovit vhodná opatření k ochraně těchto oznamovatelů. Nařízení se omezuje pouze na osoby podléhající zákonu o státní službě.

Současná vláda v aktuální Koncepti boje s korupcí a Akčním plánu formulovala jako jednu z priorit vládního boje s korupcí legislativní řešení ochrany oznamovatelů korupce. Za tímto účelem byla v roce 2014 zřízena pracovní komise předsedy Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí k whistleblowingu (dále jen „pracovní komise“). Úkolem pracovní komise sestávající se ze zástupců ministerstev, nevládních organizací či akademického sektoru je mimo jiné zpracování návrhů právní úpravy na ochranu oznamovatelů.

Právní poradenství zajišťuje v ČR v oblasti whistleblowingu zejména Transparency International ČR a spolek Oživení o. s. Organizace poskytují bezplatné poradenství pro oznamovatele korupčních jednání. Obě organizace jsou financovány z diverzifikovaných zdrojů, které kombinují veřejné (např. Ministerstvo vnitra) a soukromé finanční prostředky⁵. V roce 2014 Transparency International ČR poskytla 536 právních konzultací, spolek Oživení 318. Podporu oznamovatelům poskytují taktéž subjekty wbos.cz a Nadační fond proti korupci.

Výše uvedená stručná analýza současného stavu ochrany oznamovatelů umožnila autorům formulovat konkrétní doporučení pro ČR.

⁵ K tomu blíže výroční zprávy Transparency International Česká republika dostupné na: <https://www.transparency.cz/vyrocní-zprava-2014/> a spolku Oživení dostupné na: <http://www.bezkorupce.cz/vyrocní-zpravy/>

Konkrétním návrhům doporučení pro zlepšení ochrany oznamovatelů v ČR, předchází analýza klíčových aspektů podpory whistleblowingu, za které jsou považovány:

- institucionální podpora;
- funkční mechanismy přijímání a prošetření oznámení o nekalém jednání;
- systematický a pravidelný monitoring, vyhodnocování nastavených parametrů ochrany oznamovatelů a veřejná osvěta.

Aktuální trend většiny evropských zemí je posilovat právní ochranu těch, kdo se rozhodnou oznámit nekalé jednání (např. v roce 2014 byla ochrana posílena na Slovensku, v roce 2015 v Srbsku). Z hlediska nastavení institucionálních mechanismů je vždy klíčové, aby měl každý oznamovatel, který se rozhodne oznámit informace ve veřejném zájmu k dispozici interní i externí kanály pro oznámení. Bohužel, praxe stále v mnoha případech nutí oznamovatele hledat co nejefektivnější způsob oznámení, často marně. V současnosti se drtivá většina oznamovatelů nejprve obrací na zástupce instituce, v níž se nekalé jednání odehrává a až po neúspěšném pokusu řešení problému na pracovišti se obrací na externí subjekty, vč. médií. Bohužel v takové fázi může být již mnohem obtížnější jednání vyšetřit, stěžít mu lze takovým způsobem předcházet.

Základním předpokladem ke kvalitnímu institucionálnímu zázemí je zajištění podmínek pro ochranu oznamovatele a prošetření nekalých jednání. V tomto kontextu autoři doporučují, aby česká vláda například přezkoumala roli a pravomoc dozorových orgánů ve veřejném a soukromém sektoru (NKÚ, ČIŽP, atd.), dále aby posílila roli veřejného ochránce práv nebo podobné instituce v oblasti ochrany oznamovatelů před odvetnými opatřeními či aby zvážila vznik instituce, která by dohlížela na vyšetřování oznámení⁶.

V rámci účinných mechanismů pro přijímání a prošetřování oznámení autoři studie vyzdvihují dva klíčové aspekty ochrany oznamovatelů - přístup k nezávislému a důvěrnému poradenství a dále nezbytnost chránit zaměstnance jak ve veřejném, tak v soukromém sektoru. Ochrana oznamovatelů v obou sektorech je nutná vzhledem k jejich vzájemné provázanosti, když činnost soukromých společností má pochopitelně dopad na veřejný zájem občanů.

Přístupu k odbornému, nezávislému a důvěrnému poradenství věnovali autoři velkou pozornost. Ten totiž hraje zcela zásadní roli zejména v raném stádiu oznamovaných případů, kdy oznamovatel potřebuje své poznatky důvěrně konzultovat zejména s ohledem na posouzení závažnosti nekalého jednání, volbu subjektu relevantního věc řešit a důsledky jeho jednání, vč. dostupných možností ochrany. Vedle úvodní konzultace pak oznamovatel často potřebuje pomoci při zastupování v soudních sporech, či zajistit pomoc poradenstvím v jiné než právní oblasti např. psychologie, morální či finanční podpora atp. V tomto kontextu je poukázáno na skutečnost, že poradenství je vládami často přehlíženo, což dokládá fakt, že v Evropě funguje pouze jediné vládou financované poradenské centrum⁷. Ve většině zemí je poradenství zajišťováno nevládním sektorem.

Nejdéle fungující neziskovou nevládní organizací podporující oznamovatele je britská Public Concern at Work jejíž činnost byla zahájena v roce 1993. Organizace není financována z vládních prostředků, nýbrž z darů jednotlivců a firem, grantů na vybrané projekty. Jejím cílem je chránit společnost

⁶ Jako inspirace může posloužit Úřad zvláštního zmocněnce (USA) či Úřad veřejného ochránce práv (Nový Zéland)

⁷ Poradenské centrum pro oznamovatele Adviespunt Klokkenluiders v Holandsku.

prostřednictvím ochrany oznamovatelů a podpory společenské odpovědnosti. Tento cíl je naplňován poskytováním poradenství oznamovatelům, dále pomocí při zavádění interních mechanismů pro oznámení v organizacích a snahou o prosazení legislativních změn. Od roku 1993 organizace pomohla radou více než 18 tisícům oznamovatelům.

Dalším evropským příkladem tentokrát organizace financované ze státního rozpočtu je zmiňované nizozemské poradenské centrum pro oznamovatele Adviespunt Kolokkenluiders (2012). Poradenské centrum je začleněno pod Ministerstvo vnitra a Ministerstvo sociálních věcí, ale je na nich nezávislé. Hlavní činností centra je poskytovat poradenství každému, kdo má podezření na nekalé praktiky odehrávající se na pracovišti, ohrožující či narušující veřejný zájem. Dále je úkolem centra pracovat s trendy nekalých jednání a tyto poznatky postupovat relevantním subjektům. V roce 2013 se na poradenské centrum obrátilo 435 nových zájemců o poradenství, z toho v 61 případech se jednalo o podporu whistleblowerů. Vedle toho byl v roce 2016 holandským parlamentem přijat nový zákon zavádějící Úřad pro oznamovatele (House of Whistleblowers), který sestává z oddělení pro prošetřování nekalých jednání a pro poradenství. Zákon taktéž zavádí nové povinnosti pro zaměstnavatele ve věci postupu interních mechanismů pro oznámení⁸.

Vedle institucionální podpory a mechanismů pro přijímání a prošetřování oznámení je klíčovým aspektem podpory whistleblowingu monitoring a pravidelné vyhodnocování trendů v problematice a existujících pravidel. Jedná se totiž o nepostradatelný prvek vymahatelnosti. Jako příklad organizací, které monitorují aktuální trendy je uváděna zmiňovaná britská Public Concern at Work, která provádí komplexní přezkum soudních rozhodnutí či zadává pravidelné průzkumy veřejného mínění. Obdobnou činností se zabývají ve Spojených státech organizace OSC, SEC a nevládní organizace Government Accountability Project a Project on Government Oversight.

Závěrem autoři navrhují konkrétní doporučení pro zvýšení ochrany oznamovatelů v ČR. V duchu předchozího textu je třeba celou problematiku pojmout především jako legislativní a institucionální reformu. Konkrétně by mělo dojít k legislativnímu ukotvení stávající pracovní komise, které by jasně určilo její postavení, kompetence, složení a odpovědnost. Pracovní komise by měla být odborným garantem rozvoje právního rámce ochrany oznamovatelů, který by se nejprve měl zaměřit na vypracování kvalitních a erudovaných návrhů právní reformy. Důležitá je vedle nezávislosti pracovní komise, taktéž odbornost a reprezentativnost jejích členů, kteří by měli být i z řad whistleblowerů či zástupců soukromého sektoru. Tak je možné zajistit zvýšení veřejného povědomí o problematice. Jednou z navrhovaných možností je taktéž posílení mandátu pracovní komise tím, že by se stala meziresortním subjektem.

Jakmile bude dokončena legislativní a institucionální reforma, je navrhováno, aby se stávající pracovní skupina transformovala do Monitorovacího a hodnotícího výboru, který by pravidelně sledoval a vyhodnocoval klíčové aspekty nově zavedených pravidel. Výbor by následně předával Parlamentu doporučení pro zlepšení systému.

Bez ohledu na stávající právní, normativní nebo institucionální rámec je třeba zajistit přímou podporu oznamovatelům ve stávajících podmínkách. Ta aktuálně spočívá zejména ve vládní finanční podpoře protikorupčních aktivit neziskových organizací a autoři si na tomto místě kladou otázku, zda by odborná pomoc neměla stát na stabilnějším základě a být například rozšířena i o oblast nekalých jednání mimo korupční oblast.

⁸ Více na: <http://kvdl.nl/en/news/dutch-senate-adopts-house-for-whistleblowers-act/>

Vláda by dále měla zvážit zřízení specializované komise, jejímž úkolem bude poskytování nezávislého a důvěrného právního poradenství oznamovatelům nekalých jednání (dále jen „spec. komise“). Spec. komise by měla mít minimálně 4 členy zastupující soukromý sektor, veřejný sektor, odbory a právní experty. Jejím prvním úkolem by mělo být předložení doporučení pro zajištění poradenství pro oznamovatele, ať už prostřednictvím stávajících právních služeb poskytovaných neziskovými organizacemi, založením důvěrných elektronických nástrojů či například financováním služeb z rozpočtů více ministerstev. Spec. komise by se dále měla zabývat problematikou právní pomoci ve složitých případech a vedením soudních sporů a dalšími formami pomoci, např. psychologické, morální atp. Jedním z navrhovaných formátů je i Centrum pro oznamovatele, jenž by spec. komise pomohla realizovat.

Spec. komise by navrhovaná doporučení předkládala Poslanecké sněmovně a Senátu, dále zástupcům zaměstnavatelů a zaměstnanců.

Jako inspirace pro vznik spec. komise může posloužit právě zmiňovaná nizozemská organizace Adviespunt Klokkenluiders, která by měla být podrobena bližšímu zkoumání.

Účelem výše uvedených doporučení je zejména podpora vlády v dosavadním úsilí a v naplňování vládní priority právní ochrany oznamovatelů.

Autoři studie

Anna Myers je právní expertkou v oblasti whistleblowingu ve veřejném zájmu a prevenci korupce. Aktuálně působí jako ředitelka přední americké organizace chránící oznamovatele Government accountability project. Nadále se věnuje práci s jednotlivci, zaměstnavateli a vládami v Severní Americe, Evropě a Africe se zaměřením na aplikaci zákonů, zvyků a pravidel, etických zásad a protikorupčních opatření. V minulosti působila jako členka hodnotících týmů GRECO.

Petr Leyer absolvoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Pracovní zkušenosti získal ve státní správě v oblasti legislativy. V právní poradně TI pracuje od srpna 2010 a od dubna 2015 je jejím vedoucím.

Slovo závěrem

Podle Evropského Parlamentu je nezbytné, aby státy chránily oznamovatele nekalých praktik. K zajištění veřejné kontroly jak národních vlád, tak institucí EU i jejich fungování, je podle Evropského Parlamentu nezbytná dobrá legislativa k ochraně whistleblowerů. V březnu roku 2015 vyzval Evropský Parlament rezolucí Evropskou komisi, aby příslušné právní předpisy prosazovala⁹.

V České republice oznamovatelé nekalých jednání často čelí odplatě za své jednání. Česká společnost se k nim staví minimálně rozpačitě - většinou ve škále od negativního vnímání oznamovatelů jako práškačů, přes jistou dávku pohrdání a značkování oznamovatelů za bláznů, až po případy glorifikace oznamovatelů za hrdiny.

Současná projevená vůle vlády by proto měla být provázena veřejnou diskuzí všech, kteří mají k tématu co říci, jako tomu bylo v případě workshopu, ze kterého vychází tento materiál. Přístupem, který bude stát na doporučení odborníků je možné zvýšit ochranu oznamovatelů, která bude skutečná a férová.

⁹ Více na: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2015-0062&language=EN>